

байдужості – ось найважливіше, що характеризує творчий підхід Гао Сінцзяня.

Отже, можемо зробити висновок, що на рівні персонажів Гао Сінцзяня чітко простежується система восьми архетипів у драматургії: Протагоніст, Емоція, Розум, Близький друг, Охоронець, Скептик, Контагоніст, Антагоніст. Персонажі-символи є уособленням актуальних нерозв'язаних соціальних проблем суспільства, вирішення яких має спровокувати еволюційні зрушення людства. Головний герой розглядається як *андердог* – персонаж, який змушений долати бар'єри, персонаж у боротьбі. Він одночасно є протагоністом і антагоністом твору, розкриваючи таким чином "антагоніста у собі" – головного, внутрішнього ворога кожної людини. У простоті сюжету і задіяних у ньому персонажів ми вбачаємо панування дидактичної функції у творчості Гао Сінцзяня за рахунок розчарування читача як методу спонукання до самокритики, він подає "сигнал тривоги" своїм чита-

чам – послугоуватися моральними цінностями і приписами, й не спокушатися примарними вигодами.

Список використаних джерел

1. Клековкін О. Ю. *Theatrica / Архітектура драми : Історико-термінологічний конспект* / Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України. – К. : Арт Економі, 2012. – 88 с.
2. Література. Теорія. Методологія / Пер. з польськ. С. Яковенка ; Упорядкув. і наук. ред. Д. Уліцької. – 2-ге вид. – К. : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2008. – 543 с.
3. Митта А. *Кино между адом и раем. Кино по Ейзенштейну, Чехову, Шекспиру, Курасаве, Феллини, Хичкоку, Тарковскому / А. Митта.* – М. : Подкова, 2000. – 480 с.
4. Melanie Anne Phillips & Chris Huntley *Dramatica : A New Theory of Story* / Melanie Anne Phillips & Chris Huntley. – California : 2001. – 343 p.
5. Nobel Prize in Literature, The ; 2000 ; Gao Xingjian [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/2000/index.html
6. 高行健 高行健戏剧集 (Гао Сінцзянь Сбiрка драм Гао Сінцзяня) / 高行健 // 高行健戏剧集. – 北京 : 群众出版社出版, 1985. – 285页.

Надійшла до редколегії 10.10.14

Д. Малиар, асп.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка, Киев

ЕСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ПЬЕСА ГАО СИНЦЗЯНЯ "СИГНАЛ ТРЕВОГИ": ПЕРСОНАЖИ-АРХЕТИПЫ

В статье исследован уровень персонажей в китайской экспериментальной драме ("Сигнал тревоги" Гао Синцзяня) согласно системе архетипов американской кинодраматургии.

Ключевые слова: персонаж, экспериментальный театр, современная китайская литература, архетип, андердог, антагонист в себе, драма без катарсиса.

D. Maliar, postgraduate

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE EXPERIMENTAL PLAY BY GAO XINGJIAN "ALARM SIGNAL": ARCHETYPICAL CHARACTERS

The article gives the analysis of the level of characters in Chinese experimental drama ("Alarm signal" by Gao Xingjian) according to the archetype system of American screenwriting.

Key words: character, experimental theatre, modern Chinese literature, archetype, underdog, antagonist-insider, drama without catharsis.

УДК 821 581-1/29

К. Мурашевич, канд. філол. наук., асист.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПОЕТИЧНІ МОТИВИ І ТРАДИЦІЙНА ОБРАЗНІСТЬ ПОЕЗІЇ ШУ ТІН

У даній статті досліджені мотиви і образність творчості Шу Тін крізь призму "туманної поезії". Розкриті жіночні та витончені якості поезії Шу Тін. Проаналізована тема любові в творчості поетеси і її різні іпостасі (любов до родичів, до Батьківщини, до друга, до чоловіка). Представлені традиційні образи весни і осені і їхня роль в поезії Шу Тін, а також досліджений мотив "пір року" на прикладах віршів поетеси.

Ключові слова: пейзажна лірика, образ, мотив, "туманна поезія", "культурна революція"

Кінець другої половини ХХ ст. у китайській літературі став періодом нових стилів та напрямів. "Культурна революція", яка завдала руйнівних наслідків культурній та літературній творчості Китаю, послужила поштовхом для створення літератури, яка уже не опиралась лише на зарубіжні зразки і не слідувала принципам європейських художніх напрямів. Натомість, у творах висвітлювалась суто китайська проблематика і піднімалися питання, які стосувалися критичних моментів даного суспільстві. Після довгого примусового мовчання китайські письменники відчували потребу вилити на папір усі наболілі теми.

"Культурна революція" (无产阶级文化大革命) – масовий рух, який був розпочатий вождем китайської комуністичної партії Мао Цзедуну у 1966 році і тривав аж до 1976 року. Він був спрямований проти вищих представників середнього класу, а саме державних службовців, письменників, акторів і вчених, що були знищені, ув'язнені, принижені або ж вигнані з країни. Цей захід не мав нічого спільного з культурою, хіба що винищував культурні маси населення. Спрямована на "очищення" китайського комунізму, "культурна революція" також була спробою Мао закріпити свою політичну й ідеологічну позицію

у Китаї. Економічний та політичний хаос, який виник у результаті цього заходу, мав багато руйнівних наслідків.

Щоб утвердити культ Мао, знищити усі опозиційні сили, які здебільшого були представниками здравомислячої інтелігенції, та примусити населення сліпо підтримувати ідеологію Великого вождя, були створені загони молоді та студентів, які називалися *хунвейбінами* (红卫兵 – червоні охоронці). Вони з'явилися у 1966 р. у вищих та середніх навчальних закладах Китаю. Цей стихійний рух молоді був направлений проти керівництва партійних комітетів, професорів та викладачів [1, с. 677]. Загалом, під час "культурної революції" було вбито і замордовано приблизно сто мільйонів чоловік.

"Культурною революцією" було завдано величезної шкоди культурному життю та освіті. Головною книгою став цитатник висловлювань Мао Цзедуна, а визнані зразки світової класичної літератури були піддані публічному спаленню. Вищі та середні навчальні заклади в ці роки не працювали взагалі, в результаті чого у країні різко підвищилося число безграмотного населення [1, с. 684]. За такої ситуації літературні твори не публікувалися протягом усієї "культурної революції". Письменники зазнали гонінь на переслідувань.

У кінці семидесятих та у восьмидесяті роки, після смерті Мао Цзедун (1976 р.), на арену літературної творчості вийшло здебільшого молоде покоління, змучене звірствами та репресіями попереднього лідера. Політика реформ та зовнішньої відкритості, яку провадили нові керівники держави, розв'язала руки літературі, яка піднялася з руїн та з новою силою почала розвиватися.

У літературі нової доби справжнім досягненням та відкриттям стала "туманна поезія" (朦胧诗). Беручи за приклад модерністську поезію Західних країн "туманна поезія" увібрала у себе техніку змалювання натяків, символів, асоціацій, що відображає естетичні риси завуальованості та розкриття сутності водночас. Туманні вірші описували роздуми поетів над людською природою, цінністю душі, виражали прагнення до душевної свободи і, в той же час, серйозно критикували реальність.

"Туманна поезія" була сповнена новими способами вираження та символами нової доби, чітко простежувався акцент на інтуїтивному началі та суб'єктивізм. Вірші нової доби характеризуються мотивами самотності, часом депресивним настроєм, що пов'язано з втратою ідеалів та віри у майбутнє. Засобами глибокої рефлексії поети прагнули змалювати конфлікт особистості та навколишнього світу. Саме за допомогою відображення таких проблем представники "туманної поезії" шукали гармонію у житті та свободу самовираження. У той же час у даній поезії знайшлося місце й традиційним образам та засобам.

Поети 70-х років майстерно поєднували у своїй творчості три найголовніші характеристики "туманної поезії": ідейні образи, символізм та просторове зображення. Останній прийом став справжньою особливістю "туманної поезії", адже поети на стільки майстерно описували деталі та нагромаджували твори образами, що у читача виникало відчуття присутності у зображуваному сюжеті. Неабияку роль відігравали й інтонаційно-звукові засоби. Для більшого досягнення ефекту впливу на читача поети виділяли окремі слова, робили паузи, не хestували повторами.

У китайській літературі "туманна поезія" поділяється на три періоди. Перший представляють поети, творчість яких народжена після 1949 р. Сюди належать такі митці як Гон Ліу, Шао Яньсян та Бай Хуа [3]. Їхня поезія, написана у 50-ті роки, мала лише зачатки "містицизму" і "туманності", вона була продовженням китайського символізму 30-40-х років, але уже стрімко виходила на новий рівень осмислення життя свого вітчизняного соціуму. Ця поезія ще не мала у собі усієї гіркоти пережитих труднощів "культурної революції" і була заборонена разом з усією культурною діяльністю у 60-ті роки. Другий період увінчався такими прізвищами, як Бей Дао, Шу Тін та Гу Чен.

Третє покоління поетів, які належать до сучасної китайської літератури, наділило "туманну поезію" новими критеріями. Молоді митці увиразнили твори креативними образами і формами. Характерними рисами третьої хвилі є антигероїзм, антипіднесеність та цивільність. Молоде покоління поетів оволоділо технікою антиобразності, антиреторики та колоквіалізму. Саме такі риси відображають зміну цінностей, які стали орієнтованими на оцінку огидних якостей та потворності суспільства [3]. З таким поділом погоджуються не усі науковці, але поезію усіх трьох періодів об'єднує символічність вираження. Засновниками справжньої "туманної поезії" як феномену китайської літератури вважаються поети саме другого покоління.

Найяскравішими постатями "туманної поезії" є такі поети як Бей Дао 北岛 (справжнє ім'я Чжао Чженкай

赵振开, 1949-), Шу Тін 舒婷 (справжнє ім'я Гон Пейюй 龚佩瑜, 1952-) та Гу Чен 顾城 (1956-1993). Їхня творчість зародилась ще у 70-ті роки, щоправда спочатку вона була підпільною, адже у той час "культурна революція" ще тривала. Спочатку поезія авторів почала з'являтися на сторінках забороненого, неофіційного журналу "Сьогодні" (《今天》).

Сам термін "туманна поезія" виник як реакція на незрозумілий зміст віршів і незвичну художню форму творів, це стосується зокрема творів Бей Дао та Гу Чена. Хоча й не усі вірші вищезазначених поетів відзначаються так званою "туманністю", цей термін, усе ж, закріпився в китайській літературі.

Зародженням "туманної поезії" вважається публікація вірша Бей Дао "Відповідь" (《回答》) в офіційному відомому літературному журналі "Поетичний місячник" (《诗月》) у березні 1979 р. [3]. "Туманна поезія", об'єднана спільною назвою та стилем "туманності", завуальованості, символізму, є досить різноманітною за тематикою, мотивами та настроями. Тут зустрічаються як меланхолійні та депресивні образи, так і світлі та безтурботні.

Жіночої грації та витончених рис надала "туманній поезії" Шу Тін. Її вірші презентували романтичне крило даному напрямку. До цієї когорти поетів Шу Тін привели роздуми про трагедію "смутного десятиліття" (ще одна назва "культурної революції"). У період перших вільних видань віршів Шу Тін, у її поезії переважають мотиви самотності й розчарування. Проте, надалі на перший план виходить улюблена тема Шу Тін – любов. Саме цій тематичі присвячені найвідоміші шедеври поетеси. Любов у творчості поетеси набуває багатьох іпостасей, а саме: любов до рідних, зокрема до матері ("О, Мамо!" 《呵, 母亲!》), до родини ("Кличу брата" 《叫哥哥》), "Брате, я тут" 《兄弟, 我在这儿》); любов до Батьківщини ("Спокійне серце Китаю" 《安的中国心》, "Сяйво країни" 《国光》, "Батьківщино, моя кохана Батьківщино!" 《祖国啊, 我亲爱的祖国》); любов до друга ("Гарний друг" 《好朋友》, "Старий друг Асі" 《老朋友阿西》); і найголовніше – кохання до чоловіка ("Я кохаю тебе" 《我爱你》, "До дуба" 《致橡树》).

У своїй любовній ліриці Шу Тін змальовує пристрасть закоханих, гіркі почуття нерозділеного кохання, вільні та незалежні стосунки між коханнями у сьогодинському суспільстві.

Відомим у творчості Шу Тін є вірш "До дуба" (《致橡树》), де поетеса розкриває суть свого кохання, порівнюючи кожен свій душевний порив із образами природи. Її кохання складається не з сентиментальних почуттів, воно проявляється глибоко у свідомості обох людей, проростає корінням у душах. Поетеса змальовує кохання обох людей, які перетворюються в одне ціле, і розуміють одне одного без слів. Наведемо рядки з вірша:

但没有人

听懂我们的言语。

我们分担寒潮、风雷、霹雳； ...

我们共享雾霭流岚、虹霓，

仿佛永远分离，

却又终身相依，

这才是伟大的爱情.....

....Але немає таких,

Хто б зрозумів наші слова.

Ми розділяємо холод, вітер і удари грому;

Разом ідемо крізь імлу, туман і веселку,

Неначе вічність розділяєм,

У житті залежимо одне від одного,

Ось чим є велике кохання....

Поезія Шу Тін найбільше з усіх творів "туманної поезії" має потяг до традиції. Це проявляється у постійному вживанні традиційних образів та мотивів ("Білий лебідь" 《白天鵝》, "Початок весни" 《初春》, "Весняна ніч" 《春夜》, "Безперервний дощ" 《春雨绵绵》, "Сутінки" 《黄昏》, "Сутінкова зоря" 《黄昏星》, "Осінні думки" 《秋思》, "Квітневі сутінки" 《四月的黄昏》, "Ніч середини осені" 《中秋夜》). Ще однією улюбленою темою Шу Тін є природа, яка може виступати і як фоновий елемент і як ліричний образ. Образи природи використовуються в усіх віршах Шу Тін не залежно від тематики. Популярними серед них є образи дерев, птахів, квітів, місяця, туману, сутінків. Також до традиційних віршів поезію Шу Тін наближають такі художні засоби як повтори, структурний паралелізм, насичена метафоричність.

У своїй творчості Шу Тін прибігає й до традиційного китайського поетичного мотиву "пір року". У її віршах часто зустрічаються образи весни (春天) та осені (秋天). Наведемо приклад з твору "Осінньої ночі завітав друг" (《秋夜送友》):

第一次被你的才华所触动
是在迷迷蒙蒙的春雨中
今夜相别，难再相逢
桑枝间鸣咽的
已是深秋迟滞的风

*перший раз доторкнулась до твоєї геніальності
у містиці весняного дощу
сьогодні вночі ми різні та згодом взаємопроникливі
гілка шовковиці тоне у звуках дихання
осінній вітер повільно ковзає*

Даний вірш, на перший погляд, є втіленням сучасних віянь, про свідчать новаторська форма поезії, відсутність розділових знаків, насиченість складними образами та епітетами. Проте, навіть у невеликому уривку зустрічаємо традиційні образи *гілки шовковиці* та *осіннього вітру*. Останній образ навіює невеселий настрій, адже вживався він у традиційних віршах як образ печалі та суму.

Мотив весни у поезії Шу Тін бачимо у вірші "Початок весни" (《初春》). У традиційному уявленні китайців весна символізує нове життя, пробудження, молодість, початок нового. Поетеса звертається до образу весни,

щоб передати нові настрої у суспільстві, початок нової ери, який настає після закінчення "культурної революції". Наведемо приклад з вірша:

是春天了，朋友
揩去泪水，驱散忧愁
向着太阳微笑
虽然还没有花的洪流
冲毁冬的镣铐
奔泻着酩酊的芬芳
山坳、泛滥在平原
Друже, весна прийшла
розвій смуток, витри сльози
усміхнися сонцю
хоча ще не буяє цвіт
зимові кайдани розбиті
густий та п'яний аромат
заповнив ущелини й рівни

Хоча у вірші багато новаторських образів, усе ж, мотив весни є традиційним. Щоб передати зміни у суспільстві, мотив весни також використовували у своїх творах поети "4 травня".

Поезія Шу Тін сповнена як внутрішнього бунту, незадоволення, обурення, так і надії, сподівання та пошуками ідеалу. Шу Тін часто звертається до традиційних тем, вживаючи світлі і радісні образи, сповнені надії на краще майбутнє. Традиційними у поезії Шу Тін є мотиви кохання та пір року. У віршах поетеси переплітаються як новаторські образи, так і традиційні.

Список використаних джерел

1. История Китая / [под ред. А. В. Меликсетова]. – М.: Высшая школа, 2002. – 736 с.
2. Хайдапова М. Б.-О. / Поэтическое творчество Шу Тин / Марина Хайдапова // Проблемы литературы Дальнего востока. Том I. – СПб: Издательство Санкт-Петербургского университета, 2012. – С. 338-345.
3. Yan Dao. Chinese literature / Yan Dao; [transl. from Chinese by Li Ziliang, Gao Xiaoyan, Li Guoqing, Zao Feifei]. – Beijing: China Intercontinental Press, 2010. – 252 p.
4. 星光灿烂的文苑花园—现代文学知识精读: 散文, 诗歌 / 孙玉石 编著. — 台北市: 雅书堂文化, 2005. — 513页.
5. 中国现当代文学 / 刘勇主编. — 北京, 2006.
6. 中国现当代文学简史 / 杨剑龙主编. — 上海: 华东师范大学出版社, 2006. — 333页.

Надійшла до редколегії 15.09.14

К. Мурашевнич, канд. филол. наук, асист.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка, Киев

ПОЭТИЧЕСКИЕ МОТИВЫ И ТРАДИЦИОННАЯ ОБРАЗНОСТЬ ПОЭЗИИ ШУ ТИН

В данной статье исследованы мотивы и образность творчества Шу Тин сквозь призму "туманной поэзии". Раскрыты женственные и утонченные качества поэзии Шу Тин. Проанализирована тема любви в творчестве поэтессы и ее разные ипостаси (любовь к родственникам, к Родине, к другу, к мужчине). Представлены традиционные образы весны и осени и их роль в поэзии Шу Тин, а также исследован мотив "времен года" на примерах стихотворений поэтессы.

Ключевые слова: пейзажная лирика, образ, мотив, "туманная поэзия", "культурная революция".

K. Murashevych, PhD, Assistant Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

POETIC MOTIVES AND TRADITIONAL IMAGES OF SHU TING'S POETRY

In the article motives and images of Shu Ting's poetry have been investigated through the prism of "misty poetry". The feminine and refined qualities of Shu Ting's poetry are revealed. The theme of love in its different hypostases (love to the relatives, to Motherland, to the friend, to the man) in poetess' works are analysed. The article depicts traditional images of spring and autumn and their role in Shu Ting's poetry. The motive "time of year" on the examples of poetess' verses are investigated.

Key words: landscape lyric poetry, image, motive, "misty poetry", "cultural revolution".